

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:13.05.2022 ✓Accepted/Kabul:08.06.2022

DOI:10.30794/pausbed.1116555

Research Article/Araştırma Makalesi

Turper, S. (2022). "Göç Çalışmaları Alanında Deneysel Metot Kullanımı", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2022 Sayı 51: Özel sayı 1, Denizli, ss. Ö211-Ö224.

GÖÇ ÇALIŞMALARI ALANINDA DENEYSEL METOT KULLANIMI

Sedef TURPER*

Öz

Sosyal bilimlerde deneysel yöntemlerin kullanımı araştırmacılara diğer niceliksel ve niteliksel araştırma yöntemleriyle yanıtlanması mümkün olmayan soruları yanıtlama ve incelenen nedensellik ilişkilerini bağlı oldukları diğer faktörlerden yalıtarak inceleme fırsatı sunmaktadır. Bu yönleriyle deneysel yöntemler göç çalışmaları alanında da giderek artan bir oranda kullanılmaya başlanmıştır. Deneysel yöntemlerin ana hatlarıyla tanıtıldığı bu çalışmada ayrıca farklı deney türlerinin göç çalışmaları alanında hangi konu ve araştırma soruları için yaygın olarak kullanıldıkları kapsamlı bir literatür taraması aracılığıyla sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç çalışmaları, Deneysel yöntem, Doğal deney, Saha deneyi, Anket deneyi, Laboratuvar deneyi.

USE OF EXPERIMENTAL METHODS IN THE FIELD OF MIGRATION STUDIES

Abstract

Experimental methods provide social scientists with unique opportunities to investigate the research questions that cannot be answered by other observational methods and allow them to establish casual relationships. With those attributes, experimental methods have been increasingly employed in the field of migration studies. The current study briefly introduces different experimental methods and discusses their use in migration studies by drawing on an extensive literature review.

Key Words: Migration studies, Experimental methods, Natural experiments, Field experiments, Survey experiments, Laboratory experiments.

* Dr. Öğr. Üyesi, Koç Üniversitesi, Rumelifeneri Yolu 34450 Sarıyer, İSTANBUL.
e-posta:sturper@ku.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0001-5659-3181>)

1. GİRİŞ

Deneyssel metotlar nedensellik ilişkilerinin şeffaf ve tekrar edilebilir prosedürlerle test edilmesine ve kuramsal açıklamaların ampirik veriler ışığında gözden geçirilmesine el veren yöntemlerdir. Sosyal bilimlerde gözlemsel yöntemlere dayalı metotlar kullanılarak önemli bir bilgi üretimi sağlamış olmasına karşın pek çok alanda kuramsal ve gözlemsel çalışmalar farklı nedensellik iddialarına ya da çelişkili bulgulara ulaşmışlardır. Bu durum araştırmacıları nedensellik ilişkilerini incelerken geleneksel yöntemleri kullandıklarında aşamadıkları dışarda kalan değişken yanlılığı (*omitted variable bias*), çift yönlü nedensellik ilişkileri, kendinden seçim yanlılığı (*self-selection bias*) gibi zorlukların üstesinden gelebilmek için deneyssel yöntemleri kullanmaya sevk etmiştir. Bu nedenle, sosyal bilimlerde deneyssel yöntemlerin kullanımı artmaktadır. Giderek yaygınlaşmasının yanı sıra, deneyssel metotlar kullanılarak yürütülen çalışmaların ilgili araştırma alanlarına etkilerinin, ortalama alıntılanma sayılarından da takip edilebileceği gibi, benzer konularda farklı gözlemsel yöntemleri kullanan çalışmalara kıyasla daha yüksek olduğu da görülmektedir (Druckman vd., 2006).

Uluslararası akademik yazında, deneyssel yöntemlerin artan bir oranda kullanılmaya başlandığı önemli çalışma alanlarından biri de göç çalışmaları alanıdır. Göç süreçlerinin pek çok yapısal ve bireysel faktörden etkilenen karmaşık süreçler olduğu düşünüldüğünde, bu alanda nedensellik ilişkilerinin incelenmesi için deneyssel yöntemler araştırmacılara önemli olanaklar sunmaktadır. Bu nedenle, bu çalışma Türkiye’de göç çalışmaları alanında deneyssel yöntem kullanımının yaygınlaştırılması çabalarına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, farklı deneyssel yöntem türleri göç çalışmaları alanındaki yaygın kullanımlarıyla birlikte ele alınarak tartışılmıştır. Bu çalışmada yöntembilimsel kaynakların yanı sıra göç ve etnik azınlık çalışmaları alanındaki örnekleri konu ve araştırma sorularına göre derlenmiş geniş bir kaynakça tanıtılmaktadır.

Bu makalede ilk olarak göç çalışmaları alanında deneyssel yöntem kullanımının katkısı ve amaçları üzerinde durulduktan sonra, göç çalışmaları alanında deneyssel yöntem kullanımının yaygınlığı *Journal of Experimental Social Psychology* ve *Journal of Ethnic and Migration Studies* dergilerinde 1980 yılından günümüze kadar yayınlanan deneyssel çalışmaların taranması yoluyla incelenmektedir. Ayrıca Türkiye sahasında ve Türkiye’de çalışan araştırmacılarca yürütülen çalışmalar da bu değerlendirme içinde ele alınmaktadır. Makalenin bir sonraki bölümünde ise, deneyssel yöntemler ana hatlarıyla tanıtılarak, göç ve etnik azınlık çalışmaları alanında hangi konu ve araştırma soruları için yaygın olarak kullanıldıkları tartışılmaktadır. Makale, tanıtılan deneyssel yöntemler arasından yapılacak seçimin esaslarına ilişkin kısa bir tartışma ile son bulmaktadır.

2. GÖÇ ÇALIŞMALARINDA DENEYSSEL METOT KULLANIMI

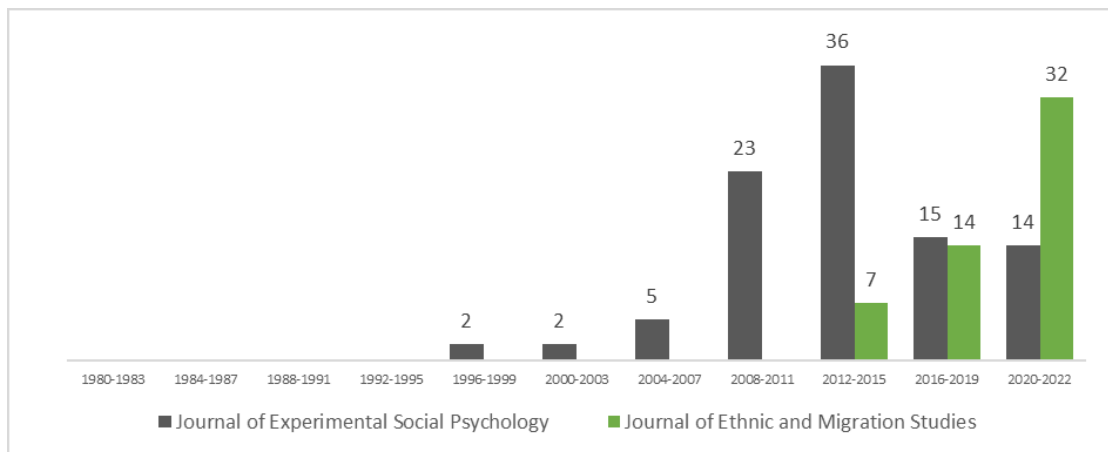
Göç çalışmaları alanında deneyssel metot kullanımı, bu alanda yürütülen çalışmalarda sıklıkla karşılaşılan ve gözlemsel yöntemlerin üstesinden gelmekte yetersiz kaldığı kendinden seçim, dışarda bırakılan değişken yanlılığı, arzu edilebilirlik yanlılığı gibi zorlukların üstesinden gelmek için tercih edilmektedir (Mckenzie ve Yang, 2010). Örneğin, göç etme deneyiminin etkilerini incelemek için gözlemsel yöntemleri kullanan araştırmacılar göçmen ve göçmen olmayan kişileri karşılaştırarak göç etmiş olmanın sonuçlarını anlamaya çalışmaktadırlar. Bu tür gözlemsel çalışmalar kontrol değişkenleri kullanarak bireyleri göç etme kararları dışında her konuda denk olacak şekilde incelemeye ve bu şekilde sonuç değişkeninde gözlemledikleri farklılıkları göç deneyimine atfetmeye çalışmaktadırlar. Ancak bu çalışmalarda genellikle çalışma kapsamına alınmayan, ancak hem bireylerin göç etme kararına hem de gelir düzeyi veya çocuklarının okullaşması gibi araştırmaya konu edilen sonuçlara etkisi olabilecek pek çok değişken bulunmaktadır. Bu diğer olası faktörlerin etkilerinin kontrol edilmemiş olması gözlemsel çalışmaların nedensellik ilişkileri üzerine yaptıkları çıkarımlarına şüpheyle yaklaşılmasını gerektirmektedir. Göç çalışmaları alanında yürütülen deneyssel çalışmalar ise, doğal olaylar ve politikalar sonucu meydana gelen veya araştırmacılarca kurgulanan yöntemlerle rassal olarak farklı koşullara maruz bırakılan katılımcıların gözlenmesine dayandığından kendinden seçim yanlılığı sorunun üstesinden gelmekte ve bu sayede incelenen nedensellik ilişkisinin diğer faktörlerin etkisinden izole edilerek incelenmesine elvermektedir.

Diğer tüm sosyal bilimlerde olduğu gibi göç çalışmaları alanında deneyssel yöntem kullanımının farklı amaçları olduğu düşünülebilir. Sosyal bilimlerde deneyssel yöntem kullanımına ilişkin amaçları üç farklı grupta toplayan Roth (2015) bu amaçlardan ilkinin ‘kuramcılarla tartışmak’ olarak adlandırmıştır. ‘Kuramcılarla tartışmak’ amacıyla yürütülen deneyssel çalışmalar, temelde yerleşik teorilerin öngörülerini test etmek için tasarlanmış

olmakla birlikte aynı zamanda herhangi bir teorik açıklamayla henüz ilişkilendirilmemiş düzensizliklerin tespiti için de kullanılabilmekte ve bu sayede ilgili alandaki kuramların geliştirilmesine destek sağlamaktadır. 'Gerçekleri bulmak' amacıyla yürütülen çalışmalar ise nedensel etkilerin büyüklüklerinin tespitine veya farklı deneysel çalışmalarda gözlenen ve henüz kuramsal olarak açıklanmamış düzensiz gözlemleri oluşturan şartların incelenmesine odaklanmaktadır. Son olarak 'Prenslere fısıldamak' olarak adlandırılan amaçla yürütülen çalışmalar ise araştırmacılarla politika yapıcılar arasında bir diyalogdan beslenen ve politika önerisi geliştirilmesine ya da uygulanan politikaların etkinliğinin değerlendirilmesine elveren çalışmaları kapsamaktadır.

Sosyal bilimlerde deneysel yaklaşımları benimseyen çalışmalar özellikle psikoloji alanında 1960'lardan beri yaygın olarak kullanılmaktaysa da deneysel metodların siyaset bilimi gibi diğer sosyal bilim alanlarında yoğunlukla kullanılmaya başlanması daha geç bir döneme, 1990'ların ilk yarısına denk gelmektedir (Druckman vd., 2006). Deneysel yöntemlerin göç çalışmaları alanındaki kullanımını değerlendiren araştırmacılar ise deneysel yöntem kullanımının psikoloji ve siyaset bilimi çerçevesinde görece erken bir dönemde kullanılmaya başlandığına dikkat çekmektedir (Orr vd., 2019). Bununla birlikte, göç çalışmaları alanında deneysel yöntem kullanımına artan ilgiye rağmen 2015 yılı itibarıyla göç çalışmaları alanında yayın yapan dergilerde deneysel metodları kullanan makalelere nadiren rastlandığını gözlenmiştir (Baláz ve Williams, 2017: 2). Ayrıca bu çalışmaların merkezinde yer alan araştırma sorularıyla araştırmacıların kullandıkları deneysel yöntemlerin çeşitlilikleri açısından sınırlı kaldıklarına dikkat çekilmiştir (Baláz ve Williams, 2017). Buna karşılık göç çalışmaları alanında deneysel yöntemlerin kullanımının son yıllarda nasıl bir seyir izlediğini değerlendiren bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu yazı kapsamında göç çalışmaları alanında deneysel çalışmaların erken örneklerinin görülmeye başladığı *Journal of Experimental Social Psychology* ve etnik çalışmalar alanında önde gelen *Journal of Ethnic and Migration Studies* dergilerinde 1980-2022 yılları arasında yayımlanan çalışmalar taranmış ve göç çalışmaları alanında deneysel yöntemlerle yürütülen araştırmalar çeşitli açılarından incelenmiştir.

Grafik 1'den de takip edilebileceği gibi göç çalışmaları alanında deneysel yöntem kullanımı 2000'li yılların ikinci yarısına kadar sınırlı kalmış olmakla birlikte özellikle 2008 yılı ve sonrasında hızlı bir artış göstermiştir. 2008-2011 yılları arasında *Journal of Experimental Social Psychology* dergisinde yayımlanan 23 çalışmaya rastlanırken, 2012-2015 yılları arasında göç alanında yürütülen deneysel çalışmaların sayısının 43'e yükseldiği ve göç çalışmalarına odaklanan *Journal of Ethnic and Migration Studies* dergisinde de ilgili yayınların yer bulmaya başladığı görülmektedir. 2015 yılı ve sonrasında ise, deneysel metodları kullanan göç çalışmaları makalelerinin artan bir oranda *Journal of Ethnic and Migration Studies* dergisinde yayımlanmaya başladığı gözlenmektedir. 2020 yılı sonrasında günümüze gelene kadar geçen iki buçuk yıllık kısa süre içerisinde ise incelenen dergilerde yayımlanan deneysel göç çalışmalarının sayısının 46'ya yükseldiği dikkat çekmektedir.

Grafik 1. Göç Çalışmaları Alanında Deneysel Yöntem Kullanan Akademik Çalışmaların Yayımlandıkları Dergilere ve Yıllara Göre Dağılımları (1980-2022)

Konuları açısından incelendiklerinde ise bu iki dergide yayımlanan çalışmalar arasında benzerlikler kadar önemli farklılıkların da olduğu dikkat çekmektedir. Sosyal psikoloji alanında yürütülen kavramsal tartışmaların geliştirilmesini hedefleyen *Journal of Experimental Social Psychology* dergisinde yayımlanan çalışmaların sıklıkla laboratuvar ve anket deneylerinden faydalanarak ev sahibi ve göçmen toplumlara ait bireylerin duygu, tutum ve algı oluşum süreçlerine odaklandığı görülmektedir. Buna karşılık, *Journal of Ethnic and Migration Studies* dergisinde yer bulan çalışmalar yoğunluklu olarak tutumların sosyal belirleyicileri, politika tercihlerine etkileri ve davranışsal etkilerinin yaygınlığını incelemeye odaklanmakta ve sıklıkla saha ve anket deneyleri yöntemlerini kullanmaktadır.

Daha detaylı bahsedecek olursak, *Journal of Experimental Social Psychology* dergisinde yer alan çalışmalar genellikle gruplar arası ilişkilere odaklanmakta ve sosyal uyum, önyargı ve kültürlenme tercihleri gibi olguları bireylerin kişilik özellikleri, motivasyonel durumları ve toplumsal etmenlerin etkileşimleriyle açıklamaktadırlar. Bu dergide yer alan çalışmaların önemli bir kısmı göçmen ve azınlıklara karşı tutumları sosyal baskınlık yönelimi (Kteily vd., 2012; Levin vd., 2012) ve gruba uyumluluk (Badea vd., 2021) gibi kişilik özellikleriyle, değerlendirilen göçmenlerin kültürlenme eğilimleri (Zagefka vd., 2012; Zhao ve Biernat, 2017) ve kültürel uyum seviyeleriyle (West ve Bruckmüller, 2013), ya da ev sahibi toplumun dış grubun homojenliğine ve kültürel olarak değişebilirliğine ilişkin algılarıyla (Brauer ve Er-rafiy, 2011; Soylu Yalcinkaya vd., 2018) açıklamaktadır. Yine bu dergide göçmen ve etnik azınlıklara odaklanan daha az sayıdaki çalışmada ise genellikle bu azınlık gruplarının sosyal uyumlarını etkileyen faktörlere (Glasford ve Dovidio, 2011) ve ayrımcılık algılarına (Adams vd., 2006) odaklanılmaktadır.

Journal of Ethnic and Migration Studies dergisine bakıldığında, yayımlanan çalışmaların önemli bir bölümünün göçmen ve etnik azınlıklara yönelik ayrımcılık pratiklerini incelediği görülmektedir. Bu çalışmalar iş piyasası (Di Stasio vd., 2021; Fibbi vd., 2021; Yemane ve Fernández-Reino, 2021), kira piyasası (Carlsson ve Eriksson, 2015; Gusciute vd., 2022; Sawert, 2020; Van der Bracht vd., 2015) ve gündelik sosyal etkileşim alanlarında (Aranguren vd., 2021; Liebe ve Beyer, 2021) karşılaşılan ayrımcılığın boyutlarını incelemek için çoğunlukla saha deneylerinden faydalanmaktadır. Bu dergide ayrıca ev sahibi topluluğun göçmen ve etnik azınlığa karşı tutumlarını (Ford ve Mellon, 2020; Ha vd., 2016; Hellwig ve Sinno, 2017; Turper, 2017; Turper vd., 2015), göç politikası tercihlerini (Alarian ve Neureiter, 2021; Vergani ve Tacchi, 2016; Whitaker ve Doces, 2021) ve dış göçe dair tutumlarını (Kustov, 2022) inceleyen çalışmaların yanı sıra göçmen ve etnik azınlıkların kültürlenme yönelimlerini (Nannestad vd., 2014), ayrımcılık algılarını (Williamson vd., 2022), toplumsal uyumlarını (Auer, 2018; Bösch ve Su, 2021) ve diğer azınlık gruplarına bakışlarını (Bazo Vienrich ve Creighton, 2018) araştıran çalışmalar da bulunmaktadır.

Türkiye’de yürütülen deneysel göç çalışmalarına bakıldığında ise, Türkiye sahasında göç konusunu deneysel yöntemler aracılığıyla araştıran çalışmaların özellikle 2015 yılı sonrasında arttığı görülmektedir. Bu çalışmalar yerli halkın göç politikası tercihleri (Cope ve Crabtree, 2020; Vrânceanu vd., 2021), göç etme niyetleri (Gevrek vd., 2021) ve göçmenlere karşı tutumları (Getmansky vd., 2018, 2020; Lazarev ve Sharma, 2017) gibi konuların yanı sıra mültecilerin geri dönme kararları (Husein ve Wagner, 2020) ve barış süreçlerine ilişkin tercihleri (Fabbe vd., 2017) gibi konulara odaklanmaktadır. Ancak Türkiye’de yürütülen deneysel göç çalışmalarının yalnızca küçük bir kısmının Türkiye’deki üniversitelerde ve devlet kurumlarında görev yapan araştırmacılar tarafından yürütüldüğü de dikkat çekmektedir. Yöntemleri ve araştırma soruları açısından değerlendirildiklerindeyse Türkiye bağlantılı araştırmacılarca yürütülen çalışmaların yurtdışı bağlantılı araştırmacılarca yürütülen çalışmalara kıyasla daha az çeşitliliğe sahip olduğu gözlenmektedir. Buna göre, Türkiye’deki kurumlara bağlı bulunan araştırmacılar tarafından Türkiye sahasında deneysel yöntemler kullanılarak yürütülen çalışmalar çoğunlukla doğal deney yöntemiyle Suriyeli mültecilerin işgücü ve ev piyasasına etkilerinin incelenmesine odaklanmış (Aksu vd., 2018; Balkan vd., 2018; Balkan ve Tumen, 2016; Ceritoglu vd., 2017; Tumen, 2016), diğer deneysel yöntemleri kullanan ve farklı araştırma sorularına odaklanan deneysel çalışmalar ise çok sınırlı kalmıştır (Aytaç ve Çarkoğlu, 2019; Fabbe vd., 2017; Uysal ve Aydın Çakır, 2020). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanı sorgulamalarında ise tez özetinde “deney” ya da “deneysel” kelimesi geçen tez sayısında 1990-2020 yılları arasında önemli bir artış gözlenmesine karşın (Uyan Semerci ve Erdoğan, 2021: 191), aynı dönemde göç çalışmaları alanında deney yöntemi kullanılarak yürütülmüş yalnızca 20 yüksek lisans ve doktora tez çalışmasına rastlanmıştır. Veri tabanı üzerinden erişilen bu sınırlı sayıdaki tez çalışması incelendiğinde ise, çalışmaların önemli bir bölümünün Eğitim Bilimleri ve Psikoloji programı öğrencilerince hazırlandığı, göç çalışmalarının ağırlıklı olarak yürütüldüğü Sosyoloji ve Siyaset Bilimi alanlarında ise göç konusunda deneysel yöntemlerle yürütülen çalışmaların çok sınırlı kaldığı gözlenmiştir.

3.DENEY TÜRLERİ VE GÖÇ ÇALIŞMALARINDAKİ KULLANIMLARI

3.1.Doğal Deneyler

Her ne kadar üzerinde tam olarak uzlaşmış bir tanımı olmasa da, doğal deneyler çalışmada etkisi incelenen deneysel uyarıcının uygulanma şeklinin, kapsamının ve zamanlamasının araştırmacının kontrolü dışında gerçekleştiği ve gerçek hayat davranışlarının gözlenmesine dayalı ampirik çalışmalar olarak tanımlanmaktadır (Leatherdale, 2019). Çalışma katılımcılarının gözlem gruplarına rassal olarak atanmalarının araştırmacı tarafından yapılmadığı ve yarı-deney olarak da adlandırılabilen doğal deneyler, politika değişiklikleri ve ekonomik krizler gibi önemli olayların öncesi ve sonrasında elde edilmiş verilerin deneysel bir araştırma kurgusu içinde incelenmesini içermektedir (Baláž ve Williams, 2017; Uyan Semerci ve Erdoğan, 2021).

Göç çalışmaları alanında doğal deney yöntemi ile yürütülen çalışmalar genellikle ekonomik şoklar ve doğal afetler gibi çevresel etkilerin, göç rejimi değişiklikleri gibi kurumsal dönüşümlerin veya rassal atama koşullarını taklit eden politika uygulamalarının göç süreçlerine etkilerine odaklanmış ve göç çalışmaları alanına önemli katkılar sunmuşlardır. Bu çalışmaların bir kısmı göçmen kabul süreçlerinde pek çok ülke tarafından uygulanan, Yeşil Kart olarak da bilinen Amerika Birleşik Devletleri Çeşitlilik Göçmen Vize Programı benzeri vize çekilişi sistemi uygulamalarından faydalanmış ve göç etme deneyiminin göçmenlerin kendileri ve geride bıraktıkları aileleri üzerindeki etkilerini analiz etmişlerdir. Örneğin, Yeni Zelanda tarafından uygulanan ve başvuru sahipleri arasından her yıl 250 kişinin bir çekilişle göçmenlik statüsü almaya hak kazanabildiği *Tonga için Pasifik Erişim Kategorisi Programı* çerçevesinde yürütülen bir çalışmada çekilişi kazanarak Yeni Zelanda'ya göç eden bireylerle çekilişi kazanamayarak Tonga'da kalan bireylerin çekilişten bir yıl sonra sahip oldukları refah ve sağlık düzeyleri karşılaştırılmıştır (McKenzie vd., 2010; Stillman vd., 2009). Bu çalışmada göç etme motivasyonları açısından denk bireylerin göç politikaları sonucunda rassal bir yöntemle vize başvurusu onaylanan ve reddedilen bireylerden oluşan iki gözlem grubuna ayrılması araştırmacılara bir deneysel uyarıcı olarak göç etme deneyiminin etkilerini inceleme fırsatı sunmuştur. Bu sayede gözlemsel yöntemlerle yürütülen çalışmaların karşılaştıkları kendinden seçim yanlılığı ve dışlanan değişken yanlılığı gibi kısıtlılıklarının üstesinden gelerek göçün nedensel olarak bireysel gelir artışı ve iyileşen akıl sağlığı gibi sonuçlarla ilişkilendirilebileceğini ortaya koymuşlardır.

Göç çalışmaları alanında çeşitli politika uygulamalarından faydalanan doğal deneyler sosyal uyumun koşullarının araştırılması için de sıklıkla başvurulan bir yöntem olmuştur. Örneğin, İsviçre'de mültecilerin farklı dillerin konuşulduğu idari bölgelere rassal bir atama yöntemi ile yerleştirilmesinden faydalanan bir çalışmada mültecilerin yetkin oldukları diller ile atandıkları bölgede konuşulan dilin örtüşmesinin ekonomik entegrasyon düzeylerine etkisi incelenmiştir (Auer, 2018). Çalışmanın sonuçları atandıkları bölgede konuşulan dile hâkim olan mültecilerin iş piyasası entegrasyonlarının olmayanlara kıyasla çok daha hızlı gerçekleştiğini göstermiştir. Benzer şekilde, Hainmueller ve arkadaşları vatandaşlığa erişmenin entegrasyona etkilerini inceledikleri çalışmalarında (Hainmueller vd., 2017) İsviçre'deki vatandaşlık referandumu kayıtlarından faydalanmış ve bu referandumlarda vatandaşlığı az bir farkla kazanan ve kaybeden göçmenlerin sosyal entegrasyon düzeylerini karşılaştırmışlardır. Bu çalışmada, başvuru sırasında benzer entegrasyon düzeylerine ve vatandaşlık edinme motivasyonuna sahip bireylerin vatandaşlık başvurularının az bir oy farkıyla olumlu veya olumsuz sonuçlanması rassal bir atama yöntemi olarak değerlendirilmiştir. Çalışma bulguları vatandaşlık edinmenin göçmenlerin uzun vadede ülkede kalma, yerli halkla yakın ilişki kurma ve ülke siyasetini takip etme istekliliğini arttırdığını sosyal uyum süreçlerine etki eden diğer faktörlerin etkilerinden yalıtılmış şekilde ortaya koymuştur.

Göç çalışmaları alanında doğal deneylerden faydalanan bir diğer grup çalışma ise etkileri bölgesel olarak farklılık gösteren afet ve ekonomik şoklardan yararlanmışlardır. Örneğin Yang (2006), ekonomik göçmenlerin ülkelerine geri dönüş kararı alma süreçlerini inceleyen çalışmada döviz kuruna etkisi bölgesel olarak farklılaşan 1997 Asya Finansal Krizi'nden faydalanmıştır. Buna göre göçmenlerin ülkelerine geri dönüş kararlarının 'kazanç hedefi' veya 'yaşam döngüsü' açıklamalarından hangisi ile daha iyi açıklanabileceği sorusunu yanıtlamak için dünyanın çeşitli bölgelerinde çalışmakta olan Filipinli göçmenlerin ülkeye geri dönüş kararlarının Asya Finansal Krizi'nden nasıl etkilendiğini incelemiştir. Çalışma bulguları, finansal kriz nedeniyle döviz kuru farkından olumlu etkilenen bölgelerde çalışan Filipinli göçmenlerin, krizden olumsuz etkilenen bölgelerdeki Filipinli göçmenlere

kıyasla daha erken geri dönme kararı almadıklarını, dolayısıyla göçmenlerin geri dönüş kararlarının hedeflenen kazanca ulaşmak yerine hayat döngüsü savıyla daha iyi açıklanabildiğini göstermiştir.

Doğal deneyler genellikle büyük örneklerle yürütülen ve dış geçerliliği yüksek çalışmalar olarak görülmektedir. Bu nitelikleriyle doğal deney, özellikle erken dönem deneysel göç çalışmalarında makro-düzy analiz gerektiren araştırma sorularının yanıtlanması amacıyla sıklıkla başvurulan bir yöntem olmuştur (Mckenzie ve Yang, 2010). Buna karşılık, deneysel uyarıcının uygulanmasında ve katılımcıların gruplara atanmasında araştırmacıların kontrolünün bulunmayışı, doğal deney yönteminin göç çalışmaları bağlamında kullanım alanlarını önemli ölçüde sınırlamaktadır (Baláz ve Williams, 2017).

3.2.Saha Deneyleri

Saha deneyleri, deneysel uyarıcının araştırmacı tarafından rassal bir şekilde atandığı ve çalışmanın uygulandığı alan, katılımcıları, deneysel uyarıcı ve incelenen olgunun ölçümü gibi pek çok açıdan gerçek hayat koşullarına oldukça yaklaşan ampirik çalışmalar olarak tanımlanabilirler (Baldassarri ve Abascal, 2017; Gerber ve Green, 2012). Öyle ki, pek çok saha çalışmasında katılımcılar bir deney çalışmasının parçası olduklarının dahi farkında olmayabilirler (Kittel ve Morton, 2012). Olağan durumlara yakın deneyimlerin araştırmacının kontrolünde manipüle edilebildiği bu deney türü, araştırmacılara farklı deneysel koşullara maruz bırakılan katılımcıların gerçek hayatta benzer durumlarda sergiledikleri tutum ve davranışlarını gözleme imkânı sunmaktadır (Levitt ve List, 2009). Bu nitelikleriyle saha deneyleri özellikle sosyal müdahalelerin etkilerinin nedensellik bağı kurularak incelenebilmesi ve politika uygulamalarının etkinliğinin değerlendirilebilmesi için sıklıkla kullanılmaktadır (Baláz ve Williams, 2017; Baldassarri ve Abascal, 2017).

Göç çalışmaları alanında saha deneyleri özellikle göç alanında uygulanan politika ve sosyal müdahalelerin etkilerinin dış faktörlerin etkilerinden bağımsız olarak değerlendirilmesi ve ayrımcılık gibi olguların sosyal arzu edilebilirlik (*social desirability bias*) yanlılığının üstesinden gelecek şekilde incelenmesi amacıyla kullanılmaktadır. Saha deneyi kullanan çalışmaların bir kısmı kalkınma bakış açısıyla göç yönetiminin iyileştirilmesi amacıyla bireylerin göç etme kararlarını zorlaştırıcı veya kolaylaştırıcı faktörlerin belirlenmesine odaklanmıştır. Bu alanda, Filipinler ve Bangladeş gibi pek çok gelişmekte olan ülkelerde dış göçü desteklemek amacıyla uygulanan sosyal programların dış göçü teşvik etmekteki etkinliği değerlendirilmiştir. Yapılan çalışmalarda bilgilendirme, nakit veya kredi desteği gibi sosyal müdahalelerin hangi veya hangilerinin istenilen sonucu doğuracağını tespit edilebilmesi amacıyla saha deneylerinden faydalanılmıştır. Sosyal müdahalelerin farklı alt topluluklara rassal bir şekilde atanması ve göç süreçlerinin takip edilmesine dayanan bu çalışmalar bilgilendirme, kredi veya nakit desteği gibi göçü kolaylaştırıcı müdahalelerin iç göç bağlamında etkin olduğunu (Bryan vd., 2014; Fuller vd., 1985) ancak dış göçü teşvik etmede yetersiz kaldığını ortaya koymuştur (Beam vd., 2016).

Yine benzer şekilde politikaların göçmenlerin sosyal uyum süreçlerine etkilerini inceleyen bir grup çalışma, özellikle mültecilerin entegrasyonunu desteklemek için tasarlanan müdahalelerin etkinliğini değerlendirmeye odaklanmıştır. Bu çalışmalarda ev sahibi ülkenin iş piyasasına ilişkin bilgi sağlanması, uygun iş pozisyonlarının aracı kurumlarca tespit edilmesi ve iş başvurularının yine bu kurumlarca işverenlere iletilmesi, iş arayan mültecilere nakit desteği sağlanması, eğitim ve staj programları sunulması gibi pek çok farklı müdahalenin etkinliğini saha çalışmaları yoluyla test edilmiştir. Çalışma bulguları çeşitli ülke bağlamlarında yürütülen bu tür destek programlarının mültecilerin --özellikle de düşük eğitimli mültecilerin-- ev sahibi ülkelerdeki iş piyasasına kısa vadede uyumlarını desteklemek konusunda etkili olduğunu göstermiştir (Battisti vd., 2019; Caria vd., 2021; Dahlberg vd., 2020).

Göç çalışmaları alanında saha deneylerinin en sık kullanıldığı çalışma alanlarından bir diğeri ise göçmen ve etnik azınlıkların iş piyasası, ev piyasası ve gündelik hayatta karşılaştıkları ayrımcılığın boyutlarının tespit edilmesine yönelik çalışmaları kapsamaktadır. Bu çalışmalar genellikle tutum ve davranışları değerlendirilen katılımcıların deneysel bir çalışmanın parçası olduklarını fark etmedikleri çalışmalar olarak kurgulanmaktadır. Bu durum, katılımcıların gerçek hayatlarında benzer uyarıcılara verecekleri tepkilerin gözlenmesine imkân sağlamaktadır. Örneğin, göçmen ve etnik azınlıkların işe alım süreçlerinde karşılaştıkları ayrımcılığın boyutlarını araştırmaya yönelik olarak yürütülen pek çok saha deneyinde araştırmacılar birbirlerine eğitim seviyesi ve çalışma tecrübesi gibi işe alım değerlendirmelerinde etkili olabilecek pek çok nitelik açısından denk, ancak adayın etnik

kökene veya uyruğu açısından sistematik olarak farklılaştırılmış özgeçmişleri mevcut iş ilanlarına göndermekte ve bu başvurulara işverenler tarafından verilen yanıtları karşılaştırmaktadırlar. Bu çalışmalar etnik ve göçmen azınlıkların iş piyasasında sistematik olarak ayrımcılığa maruz kaldıklarını ve işe alım görüşmesine çağırılma olasılıklarının kendileri ile aynı niteliklere sahip yerli adaylara kıyasla çok daha düşük olduğunu göstermektedir (Fibbi vd., 2021; Ramos vd., 2021; Vernby ve Dancygier, 2019; Yemane ve Fernández-Reino, 2021).

Saha deneyleri göç yönetimi alanında çeşitli politikaların etkinliklerinin değerlendirilmesi ve gözlemsel yöntemlerle incelenmesi güç olguların gerçek hayatta deneyimlenen boyutlarının tespiti için önemli bir araç olmuştur. Buna karşılık, saha deneylerinde araştırmacıların deneysel uyarıcıların uygulanması konusunda sınırlı kontrolleri vardır. Bu durum her katılımcının atandığı deneysel uyarıcıya maruz kalmaması ile sonuçlanabileceği gibi, katılımcıların deney süresince deneysel uyarıcı dışında çevresel --ve sistematik de olabilecek-- pek çok farklı etkiye maruz kalmalarıyla da sonuçlanabilecek bir durum olduğundan saha deneylerinin dikkatli kurgulanması kadar sonuçlarının tekrarlama çalışmalarıyla sınanması da önemlidir (Baldassarri ve Abascal, 2017; Gerber ve Green, 2012).

3.3.Anket Deneyleri

En genel tanımıyla anket deneyleri, bir anket çalışması içinde uygulanan ve araştırmacının deneysel uyarıcıları katılımcılara rassal şekilde atadığı ampirik çalışmalardır. Bu tür deneysel çalışmalarda kısa videolar, haber içerikleri veya araştırmacı tarafından oluşturulmuş metin veya görseller deneysel uyarıcı olarak kullanılmaktadır. Anket deneyleri araştırmacılara, deneysel çalışmaların nedensellik ilişkilerini inceleme gücü ile temsili örneklerle yürütülen anket çalışmalarının sonuçlarını genelleme yetkinliğini birleştirme imkânı sunmaktadır (Mullinix vd., 2015; Mutz, 2011). Bu tür deneyler genellikle nedensellik ilişkilerinin tespiti için olduğu kadar katılımcıların kendilerini gözlemsel çalışmalarda açıkça ilişkilendirmekten kaçınabilecekleri tutum ve davranışlarının yaygınlığını araştırmak için de kullanılmaktadır (Sniderman, 2011; Sniderman ve Grob, 1996).

Göç çalışmaları alanında özellikle liste deneyi olarak adlandırılan anket deneyleri etnik ve göçmen azınlıkların sosyal haklara erişimlerini kolaylaştıracak politika düzenlemelerine ve liberal göç politikalarına kamuoyu desteğinin boyutlarının araştırılması için sıklıkla başvurulan bir yöntem olmuştur (Creighton ve Jamal, 2020; Kuklinski vd., 1997; Vidigal, 2018). Arzu edilebilirlik yanlılığı nedeniyle gözlemsel çalışma yöntemleriyle kamuoyu görüşü hakkında sağlıklı veri elde etmenin zor olduğu ırkçılık ve ayrımcılık gibi konuların yanı sıra kısıtlayıcı göç politikası tercihlerinin incelenmesi için de liste deneyleri kullanılmaktadır. Bu çalışmalar, özellikle ev sahibi toplulukla aynı etnik kökene sahip göçmenlere yönelik göç politikası tercihlerinin incelenmesinde gözlemsel çalışmaların yanlı sonuçlar ürettiğini ve kamuoyu görüşünü olduğundan çok daha ılımlı yansıttığını ortaya koymuştur (Creighton vd., 2019).

Anket deneyleri azınlıklara ilişkin tutumlar ve bu gruplara yönelik politikalara verilen desteğin boyutlarının yanında, bu tür tutum ve tercihlerin bağlı olduğu koşulların nedensellik ilişkisi kurularak araştırılması için de yaygın olarak kullanılmaktadır. Genellikle göçmen karşıtı tutumların ve göç politikası tercihlerinin belirleyicileri üzerine yoğunlaşan bu tür çalışmalarda vinyet veya faktöriyel deney dizaynı olarak bilinen yöntemden faydalanılmaktadır. Kişi veya durumların kısa betimlemelerinin katılımcılar tarafından değerlendirilmesine dayalı bu tür deneylerde, pek çok etken bir arada değerlendirilebilmekte ve deneysel uyarıcıların birbirleri ile etkileşimleri de incelenebilmektedir (Atzmüller ve Steiner, 2010; Mutz, 2011; Steiner vd., 2016). Örneğin göçmenlere karşı tutumların ekonomik mi yoksa kültürel tehdit algılarıyla mı daha iyi açıklanabileceğini araştıran ve 11 ülkede eş tasarımlı olarak yürütülen bir çalışmada faktöriyel bir deney dizaynı kullanılmıştır (Valentino vd., 2017). Bu çalışmada katılımcılara, eğitim seviyesi, mesleği, menşe ülkesi ve ten rengi sistematik olarak araştırmacılar tarafından manipüle edilen göçmen profilleri sunulmuş ve katılımcılardan kendilerine tanıtılan göçmenlerin çalışma izni ve vatandaşlık başvurularını değerlendirmeleri istenmiştir. Çalışmanın sonuçları, pek çok gözlemsel çalışmanın aksine, araştırmanın yürütüldüğü tüm ülkelerde katılımcıların kararlarının kültürel tehditten daha çok ekonomik tehdit algılarıyla şekillendiğini bulmuştur. Yine vinyet deneyi yöntemiyle yürütülen bir başka çalışma ise Avrupa'da pek çok ülke tarafından uygulamaya konulmuş olan dil yetkinliği ve kültürel hayat uyum testi gibi göçmenlik kriterlerinin yerli halkın göçmenlere bakışında bu politikaların hedeflediği gibi bir değişim yaratma yetkinliğine sahip olmadığını bulmuştur (Alarian ve Neureiter, 2021).

Anket deneyleri araştırmacıların genel popölasyona dair nedensel çıkarımlar yapabilmesine imkânı sağlayan yöntemler olsa da bu tür deneylerde uygulanan uyarıcıların yeterince güçlü olmaması, tüm katılımcılar tarafından algılanmamış olması, ya da katılımcıların yalnızca deneysel uyarıcıdan değil, deney öncesinde veya esnasında farklı uyarıcılardan etkilenmiş olması gibi riskler de barındırmaktadır. Bu nedenle anket deneyi tasarımlarında uyarıcıların etkinliklerini arttıracak –örneğin pekiştirme unsurları gibi- tasarım unsurlarının dahil edilmesi, deneyin saha çalışması öncesinde pilot çalışmalarla test edilmesi ve çalışmaya uyarıcı kontrollerinin (*manipulation check*) dahil edilmesi önerilmektedir (Mutz ve Pemantle, 2015).

3.4.Laboratuvar Deneyleri

Laboratuvar deneyleri, araştırmacının deneyin uygulanma koşulları üzerinde en fazla kontrolünün olduğu deney türüdür (Druckman vd., 2006). Deney koşullarının araştırmacılarca kontrol edilebilmesi nedeniyle laboratuvar deneyleri iç geçerliliğın iki temel unsuru, yani yapı geçerliliğı (*construct validity*) ve nedensellik geçerliliğı (*causal validity*), açısından oldukça olumlu değerlendirilmektedirler (Morton ve Williams, 2006). Daha çok ekonomi, iletişim ve psikoloji alanlarında uygulamalarına rastlanan laboratuvar deneyleri özellikle ekonomik müdahalelerin ve politik mesajların etkilerinin incelenmesi gibi alanlarda yoğunlukla kullanılmaktadır (Baláz ve Williams, 2017; Iyengar, 2011).

Göç çalışmaları alanında uygulamaları sınırlı olan laboratuvar çalışmalarında genellikle ev sahibi topluluğa mensup bireylerin göçmenlere karşı önyargı ve ayrımcılık eğilimlerinin araştırılmasına ve bireylerin göç etme karar alma süreçlerinin incelenmesine odaklanılmaktadır. Örneğın Brauer ve Er-rafiy (2011) yürüttükleri bir dizi laboratuvar deneyinde katılımcıları göçmen grupları homojen veya heterojen topluluklar olarak tasvir eden deneysel uyarıcılara maruz bırakmakta, sonrasında ise koşulları araştırmacılar tarafından oluşturulmuş durumlar içinde bu katılımcıların göçmenlere yardım etme davranışlarını gözlemlemektedirler. Bu çalışmanın sonuçları, üyeleri arasında farklılıklar olduğu düşünölen grupların daha homojen olduğu düşünölen gruplara kıyasla daha az ayrımcılığa uğradıklarını göstermiştir. Yine göçmen ve etnik azınlıklara yönelik önyargının araştırıldığı bir dizi laboratuvar deneyinde ise örtük çağrışım testi (*Implicit Association Test*) yönteminden faydalanılmıştır. Kategorilendirme görevleri kullanılarak katılımcıların örtük tutumlarını ölçmeyi amaçlayan bu yöntemi kullanan çalışmalar sosyal olarak güçlü bireylerin sosyal olarak daha az güçlü bireylere kıyasla azınlıklara karşı daha önyargılı olduğunu (Guinote vd., 2010) ve farklı kültürlerden insanların paylaştığı ortak deneyimlere ön hazırlamanın etkisinin örtük önyargı tutumlarını azalttığını göstermiştir (Motyl vd., 2011) .

Bireylerin göç etme eğilimlerinin hangi faktörlerce şekillendiğini inceleyen çalışmalar da sıklıkla laboratuvar deneylerinden yararlanmışlardır. Örneğın Afrika’da 15-25 yaş arasındaki gençlerin düzensiz göç eğilimlerini incelemek amacıyla yürütölen bir çalışma, katılımcıların göç etme eğilimlerinin göç yolculuğunun ölümlerle sonuçlanması olasılığının ve varış ülkesinde yasal statü edinme olasılığının büyüklüğüne bağlı olarak değiştiğini göstermiştir (Bah ve Batista, 2020). Benzer şekilde Motyl ve arkadaşları (2014), Amerika Birleşik Devletleri’nde yürüttükleri bir dizi laboratuvar deneyi sonucunda, bireylerin ideolojik olarak benzer görüşe sahip bir toplulukta yaşama eğilimlerinin iç göç hareketliliğine neden olduğunu bulmuşlardır. Motyl ve arkadaşlarının çalışması kişilerin yaşadıkları bölgedeki diğer seçmenlerle kendi görüşleri arasında büyük bir fark olduğunu algıladıkları ya da var olan görüş farklılıklarının arttığını düşündükleri durumlarda ülke içinde yer değiştirme eğilimlerinin önemli ölçüde arttığını göstermişlerdir.

Laboratuvar deneyleri araştırmanın yürütöldüğü koşullar üzerinde araştırmacının sıkı bir denetimi olması ilkesine dayandığından genellikle araştırmacı tarafından oluşturulan fiziki bir ortama üniversite öğrencileri ya da gönüllü katılımcıların davet edilmesiyle yürütölmektedir. Ancak laboratuvar deneylerinin gerçekleştiğı fiziki koşullar ve deney katılımcılar açısından değerlendirildiklerinde laboratuvar deneylerinin dış geçerliliğı, yani bulgularının gerçek hayat genellenabilirliğine kuşkuyla yaklaşılmaktadır (Druckman vd., 2006). Bu sorunların üstesinden gelebilmek için araştırmacılar deney koşullarını gerçek hayata yakınlaştıran düzenlemeler yapılması (Iyengar, 2011) ve saha deneyleri ile laboratuvar deneylerini birleştiren sahada-laboratuvar-çalışması tasarımlarının da kullanılması önerilmektedir (Baldassarri ve Abascal, 2017; Viceisza, 2016).

5. SONUÇ YERİNE

Sosyal bilimlerde deneysel yöntemlerin kullanımı araştırmacılara diğer niceliksel ve niteliksel araştırma yöntemleriyle yanıtlanması mümkün olmayan soruları yanıtlama ve incelenen nedensellik ilişkilerini bağlı oldukları diğer faktörlerden yalıtarak inceleme fırsatı sunmaktadır. Bu yönleriyle deneysel yöntemler göç çalışmaları alanında da giderek artan bir oranda kullanılmaya başlanmıştır. Bu alanda yürütülen deneysel çalışmalar, karmaşık nedensellik ilişkilerin çözülmesi kadar açıkça ifade edilmeyen ancak kişilerin politika tercihlerini ve davranışlarını belirleyen tutumlarını araştırmak konusunda göç çalışmaları alanına önemli katkılar sunmaktadırlar.

Deneysel yöntemlerin ana hatlarıyla tanıtıldığı bu çalışmada ilgili metodların göç ve etnik azınlık çalışmaları alanda hangi konu ve araştırma soruları için yaygın olarak kullanıldıklarına ilişkin bir değerlendirme alandaki önemli çalışmaları kapsayacak geniş bir kaynakça aracılığıyla sunulmuştur. Bu tartışmadan da takip edilebileceği gibi, araştırmacının deney şartları üzerinde değişen seviyelerde kontrolünün bulunduğu pek çok farklı deney yöntemi bulunmaktadır. Bu yöntemler, göç ve etnik azınlık çalışmaları alanında diğer ampirik araştırma metodlarının yanıtlamakta yetersiz kaldığı önemli araştırma sorularının incelenmesi için yeni olanaklar sunmaktadır. Eldeki bir araştırma sorusunun çalışılması için bu deneysel yöntemlerden hangi veya hangilerinin kullanmanın uygun olacağı konusunda çeşitli yaklaşımlar bulunuyorsa da deneysel yöntem seçiminde iç ve dış geçerlilik kaygılarının gözetilmesi kadar incelenen olgunun ölçümünde en yüksek varyasyonu sağlamanın mümkün olacağı yöntemin tercih edilmesinin uygun olacağı da ayrıca akılda tutulmalıdır (Druckman vd., 2006). Bu nedenle araştırmacıların deneylerini tasarlarırken ilgilendikleri olguyu gerçekliğe en yakın tasarımla, olgunun oluşmasında etkin olabilecek diğer faktörlerin en iyi şekilde kontrol edilebileceği ve incelenen olguda en geniş çeşitliliği sağlayabilecek deneysel manipülasyonu kullanmaya el verir deney yöntemini tercih etmeleri önerilmektedir. Sıralanan tüm bu kaygıların her birinin tek bir deney çalışması ile en ideal şekilde gözetilmesinin mümkün olmadığı durumlarda ise deneysel yöntem karar verilmesi aşamasında fayda ve zarar değerlendirmesi yapılması veya birbirlerini tamamlayacak birden fazla deneysel çalışma yürütme yoluna gidilmesi tavsiye edilebilir.

KAYNAKÇA

- Adams, G., Tormala, T. T., ve O'Brien, L. T. (2006). "The Effect of Self-Affirmation on Perception of Racism", *Journal of Experimental Social Psychology*, Cilt 42, Sayı 5, s. 616–626.
- Aksu, E., Erzan, R., ve Kırdar, M. G. (2018). "The Impact of Mass Migration of Syrians on the Turkish Labor Market", *Working Paper No. 1815, Koç University- TÜSİAD Economic Research Forum (ERF), Istanbul*.
- Alarian, H. M., ve Neureiter, M. (2021). "Values or Origin? Mandatory Immigrant Integration and Immigration Attitudes in Europe", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 47, Sayı 5, s. 1006–1027.
- Aranguren, M., Madrisotti, F., ve Durmaz-Martins, E. (2021). "Anti-Muslim Behaviour in Everyday Interaction: Evidence from a Field Experiment in Paris", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, doi:10.1080/1369183X.2021.1953378.
- Atzmüller, C., ve Steiner, P. M. (2010). "Experimental Vignette Studies in Survey Research", *Methodology*, Cilt 6, Sayı 3, s. 128–138.
- Auer, D. (2018). "Language Roulette—The Effect of Random Placement on Refugees' Labour Market Integration", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 44, Sayı 3, s. 341–362.
- Aytaç, S. E., ve Çarkoğlu, A. (2019). "Ethnicity and Religiosity-Based Prejudice in Turkey: Evidence from a Survey Experiment", *International Political Science Review*, Cilt 40, Sayı 1, s. 58–72.
- Badea, C., Binning, K. R., Sherman, D. K., Boza, M., ve Kende, A. (2021). "Conformity to Group Norms: How Group-Affirmation Shapes Collective Action", *Journal of Experimental Social Psychology*, Cilt 95, 104153.
- Bah, T. L., ve Batista, C. (2020). "Why Do People Migrate Irregularly? Evidence from a Lab-in-the-Field Experiment in West Africa", *Kellogg Institute for International Studies Working Paper No 435*.

- Baláž, V., ve Williams, A. M. (2017). "Experimental Research Methods in Migration: From Natural to True Experiments", *Population, Space and Place*, Cilt 23, e1974.
- Baldassarri, D., ve Abascal, M. (2017). "Field Experiments Across the Social Sciences", *Annual Review of Sociology*, Cilt 43, s. 41–73.
- Balkan, B., Tok, E. Ö., Torun, H., ve Tumen, S. (2018). "Immigration, Housing Rents, and Residential Segregation: Evidence from Syrian Refugees in Turkey", *IZA Discussion Paper Series No 11611*.
- Balkan, B., ve Tumen, S. (2016). "Immigration and Prices: Quasi-Experimental Evidence from Syrian Refugees in Turkey", *Journal of Population Economics*, Cilt 29, Sayı 3, s.657-686.
- Battisti, M., Giesing, Y., ve Laurensyeva, N. (2019). "Can Job Search Assistance Improve the Labour Market Integration of Refugees? Evidence from a Field Experiment", *Labour Economics*, Cilt 61.
- Bazo Vienrich, A., ve Creighton, M. J. (2018). "What's Left Unsaid? In-group Solidarity and Ethnic and Racial Differences in Opposition to Immigration in the United States", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 44, Sayı 13, s. 2240–2255.
- Beam, E. A., McKenzie, D., ve Yang, D. (2016). "Unilateral Facilitation Does Not Raise International Labor Migration from the Philippines", *Economic Development and Cultural Change*, Cilt 64, Sayı 2, s. 323–368.
- Bösch, F., ve Su, P. H. (2021). "Competing Contexts of Reception in Refugee and Immigrant Incorporation: Vietnamese in West and East Germany", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 47, Sayı 21, s. 4853–4871.
- Brauer, M., ve Er-rafiy, A. (2011). "Increasing Perceived Variability Reduces Prejudice and Discrimination", *Journal of Experimental Social Psychology*, Cilt 47, Sayı 5, s. 871–881.
- Bryan, G., Chowdhury, S., ve Mobarak, A. M. (2014). "Underinvestment in a Profitable Technology: The Case of Seasonal Migration in Bangladesh", *Econometrica*, Cilt 82, Sayı 5, s. 1671–1748.
- Caria, S., Gordon, Grant, Kasy, M., Quinn, S., Shami, S., ve Teytelboym, A. (2021). "An Adaptive Targeted Field Experiment: Job Search Assistance for Refugees in Jordan", *CESifo Working Paper No 8535*.
- Carlsson, M., ve Eriksson, S. (2015). "Ethnic Discrimination in the London Market for Shared Housing", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 41, Sayı 8, s. 1276–1301.
- Ceritoglu, E., Yunculer, H. B. G., Torun, H., ve Tumen, S. (2017). "The Impact of Syrian Refugees on Natives' Labor Market Outcomes in Turkey: Evidence from a Quasi-Experimental Design", *IZA Journal of Labor Policy*, Cilt 6, Sayı 1, s. 1–28.
- Cope, K. L., ve Crabtree, C. (2020). "A Nationalist Backlash to International Refugee Law: Evidence from a Survey Experiment in Turkey", *Journal of Empirical Legal Studies*, Cilt 17, Sayı 4, s. 752–788.
- Creighton, M. J., Brenner, P. S., Schmidt, P., ve Zavala-Rojas, D. (2019). "Application of a List Experiment at the Population Level: The Case of Opposition to Immigration in the Netherlands", *Experimental Methods in Survey Research: Techniques that Combine Random Sampling with Random Assignment*, (Ed: Paul J. Lavrakas, M. W. Traugott, C. Kennedy, A. L. Holbrook, E. D. de Leeuw, ve B. T. West), John Murray Publishers.
- Creighton, M. J., ve Jamal, A. A. (2020). "An Overstated Welcome: Brexit and Intentionally Masked Anti-Immigrant Sentiment in The UK", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 48, Sayı 5, s. 1051-1071.
- Dahlberg, M., Egebark, J., Vikman, U., ve Ozcan, G. (2020). "Labor Market Integration of Low-Educated Refugees: RCT Evidence from an Ambitious Integration Program in Sweden", *IFN Working Paper No. 1372*.
- Di Stasio, V., Lancee, B., Veit, S., ve Yemane, R. (2021). "Muslim by Default or Religious Discrimination? Results From a Cross-National Field Experiment on Hiring Discrimination", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 47, Sayı 6, s. 1305–1326.
- Druckman, J. N., Green, D. P., Kuklinski, J. H., ve Lupia, A. (2006). "The Growth and Development of Experimental Research in Political Science", *American Political Science Review*, Cilt 100, Sayı 4, s. 627–635.
- Fabbe, K., Hazlett, C., ve Sinmazdemir, T. (2017). "When Exit is an Option: Effects of Indiscriminate Violence on Attitudes among Syrian Refugees in Turkey", *Harvard Business School Working Paper 18-024*.

- Fibbi, R., Ruedin, D., Stünzi, R., ve Zschirnt, E. (2021). "Hiring Discrimination on The Basis of Skin Colour? A Correspondence Test in Switzerland", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, doi:10.1080/1369183X.2021.1999795.
- Ford, R., ve Mellon, J. (2020). "The Skills Premium and The Ethnic Premium: A Cross-National Experiment on European Attitudes to Immigrants", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 46, Sayı 3, s. 512–532.
- Fuller, T. D., Lightfoot, P., ve Kamnuansilpa, P. (1985). "Toward Migration Management: A Field Experiment in Thailand", *Economic Development ve Cultural Change*, Cilt 33, Sayı 3, s. 601–621.
- Gerber, A. S., ve Green, D. P. (2012). *Field Experiments: Design, Analysis, and Interpretation*, W. W. Norton & Company, New York.
- Getmansky, A., Matakos, K., ve Sinmazde, T. (2020). "Diversity without Adversity? Refugees' Efforts to Integrate Can Partially Offset Identity-Based Biases", *ESOC Working Paper No 16*.
- Getmansky, A., Sınmazdemir, T., ve Zeitzoff, T. (2018). "Refugees, Xenophobia, and Domestic Conflict: Evidence From a Survey Experiment in Turkey", *Journal of Peace Research*, Cilt 55, Sayı 4, s. 491–507.
- Gevrek, Z. E., Kunt, P., ve Ursprung, H. W. (2021). "Education, Political Discontent, and Emigration Intentions: Evidence From a Natural Experiment in Turkey", *Public Choice*, Cilt 186, Sayı 3-4, s. 563–585.
- Glasford, D. E., ve Dovidio, J. F. (2011). "E Pluribus Unum: Dual Identity and Minority Group Members' Motivation to Engage in Contact, as well as Social Change", *Journal of Experimental Social Psychology*, Cilt 47, Sayı 5, s. 1021–1024.
- Guinote, A., Willis, G. B., ve Martellotta, C. (2010). "Social Power Increases Implicit Prejudice", *Journal of Experimental Social Psychology*, Cilt 46, Sayı 2, s. 299–307.
- Gusciute, E., Mühlau, P., ve Layte, R. (2022). "Discrimination in The Rental Housing Market: A Field Experiment in Ireland", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 48, Sayı 3, 613–634.
- Ha, S. E., Cho, S. J., ve Kang, J. H. (2016). "Group Cues and Public Opposition to Immigration: Evidence From a Survey Experiment in South Korea", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 42, Sayı 1, s. 136–149.
- Hainmueller, J., Hangartner, D., ve Pietrantuono, G. (2017). "Catalyst or Crown: Does Naturalization Promote The Long-Term Social Integration of Immigrants?", *American Political Science Review*, Cilt 111, Sayı 2, s. 256–276.
- Hellwig, T., ve Sinno, A. (2017). "Different Groups, Different Threats: Public Attitudes towards Immigrants", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 43, Sayı 3, s. 339–358.
- Husein, N. Al, ve Wagner, N. (2020). "Determinants of Intended Return Migration among Refugees: A Comparison of Syrian Refugees in Germany", *The Institute of Social Studies Working Paper No 659*.
- Iyengar, S. (2011). "Laboratory Experiments in Political Science", *Cambridge Handbook Of Experimental Political Science*, (Ed: Druckman, J. N., Green, D. P., Kuklinski, H. ve A. Lupia), Cambridge University Press, Cambridge.
- Kittel, B., ve Morton, R. B. (2012). "Introduction: Experimental Political Science in Perspective", *Experimental Political Science: Principles and Practices*, (Ed: B. Kittel, W. L. Luhan, ve R. B. Morton), Palgrave Macmillan, Hampshire.
- Kteily, N., Ho, A. K., ve Sidanius, J. (2012). "Hierarchy in the Mind: The Predictive Power of Social Dominance Orientation across Social Contexts and Domains", *Journal of Experimental Social Psychology*, Cilt 48, Sayı 2, s. 543–549.
- Kuklinski, J. H., Sniderman, P. M., Knight, K., Piazza, T., Tetlock, P. E., Lawrence, G. R., ve Mellers, B. (1997). "Racial Prejudice and Attitudes toward Affirmative Action", *American Journal of Political Science*, Cilt 41, Sayı 2, s. 402-419.
- Kustov, A. (2022). "'Bloom Where You're Planted': Explaining Public Opposition to (E)migration", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 48, Sayı 5, s. 1113–1132.
- Lazarev, E., ve Sharma, K. (2017). "Brother or Burden: An Experiment on Reducing Prejudice Toward Syrian Refugees in Turkey", *Political Science Research and Methods*, Cilt 5, Sayı 2, s. 201–219.

- Leatherdale, S. T. (2019). "Natural Experiment Methodology for Research: A Review of How Different Methods Can Support Real-World Research", *International Journal of Social Research Methodology*, Cilt 22, Sayı 1, s. 19–35.
- Levin, S., Matthews, M., Guimond, S., Sidanius, J., Pratto, F., Kteily, N., Pitpitan, E. V., ve Dover, T. (2012). "Assimilation, Multiculturalism, and Colorblindness: Mediated and Moderated Relationships between Social Dominance Orientation and Prejudice", *Journal of Experimental Social Psychology*, Cilt 48, Sayı 1, s. 207–212.
- Levitt, S. D., ve List, J. A. (2009). "Field Experiments in Economics: The Past, the Present, and the Future", *European Economic Review*, Cilt 53, Sayı 1, s. 1–18.
- Liebe, U., ve Beyer, H. (2021). "Examining Discrimination in Everyday Life: A Stated Choice Experiment on Racism in The Sharing Economy", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 47, Sayı 9, s. 2065–2088.
- McKenzie, D., Gibson, J., ve Stillman, S. (2010). "How Important is Selection? Experimental vs. non-Experimental Measures of The Income Gains from Migration", *Journal of the European Economic Association*, Cilt 8, Sayı 4, s. 913–945.
- Mckenzie, D., ve Yang, D. (2010). "Experimental Approaches in Migration Studies Experimental Approaches in Migration Studies", *IZA Discussion Paper No.5125*.
- Morton, R. B., ve Williams, K. C. (2006). "Experimentation in Political Science", *The Oxford Handbook of Political Methodology*, (Ed: J. M. Box-Steffensmeier, H. E. Brady, ve D. Collier), Oxford University Press, Oxford.
- Motyl, M., Hart, J., Pyszczynski, T., Weise, D., Maxfield, M., ve Siedel, A. (2011). "Subtle Priming of Shared Human Experiences Eliminates Threat-Induced Negativity toward Arabs, Immigrants, and Peace-Making", *Journal of Experimental Social Psychology*, Cilt 47, Sayı 6, s. 1179–1184.
- Motyl, M., Iyer, R., Oishi, S., Trawalter, S., ve Nosek, B. A. (2014). "How Ideological Migration Geographically Segregates Groups", *Journal of Experimental Social Psychology*, Cilt 51, s. 1–14.
- Mullinix, K. J., Leeper, T. J., Druckman, J. N., ve Freese, J. (2015). "The Generalizability of Survey Experiments", *Journal of Experimental Political Science*, Cilt 2, Sayı 2, s. 109–138.
- Mutz, D. C. (2011). *Population-Based Survey Experiments*. Princeton University Press, Princeton.
- Mutz, D. C., ve Pemantle, R. (2015). "Standards for Experimental Research: Encouraging a Better Understanding of Experimental Methods", *Journal of Experimental Political Science*, Cilt 2, s. 192–215.
- Nannestad, P., Svendsen, G. T., Dinesen, P. T., ve Sønderskov, K. M. (2014). "Do Institutions or Culture Determine the Level of Social Trust? The Natural Experiment of Migration from Non-western to Western Countries", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 40, Sayı 4, s. 544–565.
- Orr, R., Sharratt, K., ve Iqbal, M. (2019). "American Indian Erasure and the Logic of Elimination: An Experimental Study of Depiction and Support for Resources and Rights for Tribes", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 45, Sayı 11, s. 2078–2099.
- Ramos, M., Thijssen, L., ve Coenders, M. (2021). "Labour Market Discrimination against Moroccan Minorities in The Netherlands and Spain: A Cross-National and Cross-Regional Comparison", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 47, Sayı 6, s. 1261–1284.
- Roth, A. E. (2015). "Introduction to Experimental Economics", *The Handbook of Experimental Economics* (Ed: J. H. Kagel ve A. E. Roth), Princeton University Press, Princeton.
- Sawert, T. (2020). "Understanding The Mechanisms of Ethnic Discrimination: A Field Experiment on Discrimination against Turks, Syrians and Americans in The Berlin Shared Housing Market", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 46, Sayı 19, s. 3937–3954.
- Sniderman, P. M. (2011). "The Logic and Design of the Survey Experiment: An Autobiography of a Methodological Innovation", *Cambridge Handbook Of Experimental Political Science*, (Ed: J. N. Druckman, D. P. Green, J. H. Kuklinski, ve A. Lupia), Cambridge University Press, Cambridge.
- Sniderman, P. M., ve Grob, D. B. (1996). "Innovations in Experimental Design in Attitude Surveys", *Annual Review of Sociology*, ilt 22, s. 377–399.

- Soylu Yalcinkaya, N., Branscombe, N. R., Gebauer, F., Niedlich, C., ve Hakim, N. H. (2018). "Can They Ever Be One of Us? Perceived Cultural Malleability of Refugees and Policy Support in Host Nations", *Journal of Experimental Social Psychology*, Cilt 78, s. 125–133.
- Steiner, P. M., Atzmüller, C., ve Su, D. (2016). "Designing Valid and Reliable Vignette Experiments for Survey Research: A Case Study on the Fair Gender Income Gap", *Journal of Methods and Measurement in the Social Sciences*, Cilt 7, Sayı 2, s. 52–94.
- Stillman, S., McKenzie, D., ve Gibson, J. (2009). "Migration and Mental Health: Evidence from a Natural Experiment", *Journal of Health Economics*, Cilt 28, Sayı 3, s. 677–687.
- Tumen, S. (2016). "The Economic Impact of Syrian Refugees on Host Countries: Quasi-Experimental Evidence from Turkey", *American Economic Review*, Cilt 106, Sayı 5, s. 456–460.
- Turper, S. (2017). "Fearing What? Vignette Experiments on Anti-Immigrant Sentiments", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 43, Sayı 11, s. 1792–1812.
- Turper, S., Iyengar, S., Aarts, K., ve van Gerven, M. (2015). "Who is Less Welcome?: The Impact of Individuating Cues on Attitudes towards Immigrants", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 41, Sayı 2, s. 239–259.
- Uyan Semerci, P., ve Erdoğan, E. (2021). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri için Bir Rehber: Gereklilikler, Sınırlılıklar ve İncelikler*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Uysal, D. M., ve Aydın Çakır, A. (2020). "An Experimental Study on the Variation of Attitudes towards Syrian Refugees in Turkey", *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, Cilt 8, Sayı 2, s. 274–296.
- Valentino, N. A., Soroka, S. N., Iyengar, S., Aalberg, T., Duch, R., Fraile, M., Hahn, K. S., Hansen, K. M., Harell, A., Helbling, M., Jackman, S. D., ve Kobayashi, T. (2017). "Economic and Cultural Drivers of Immigrant Support Worldwide", *British Journal of Political Science*, Cilt 49, Sayı 4, s. 1201-1226.
- Van der Bracht, K., Coenen, A., ve Van de Putte, B. (2015). "The Not-in-My-Property Syndrome: The Occurrence of Ethnic Discrimination in the Rental Housing Market in Belgium", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 41, Sayı 1, s. 158–175.
- Vergani, M., ve Tacchi, E. M. (2016). "When Catholics Turn Right: The Effects of The Islamic Terrorism Threat on the Fragmented Catholic Italian Voters", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 42, Sayı 11, s. 1885–1903.
- Vernby, K., ve Dancygier, R. (2019). "Can immigrants Counteract Employer Discrimination? A Factorial Field Experiment Reveals the Immutability of Ethnic Hierarchies", *PLoS ONE*, Cilt 14, Sayı 7, s. 1–19.
- Viceisza, A. C. G. (2016). "Creating a Lab in the Field: Economics Experiments for Policymaking", *Journal of Economic Surveys*, Cilt 30, Sayı 5, s. 835–854.
- Vidigal, R. (2018). "Affirmative Action Attitudes of Whites: Evidence from a List Experiment Survey in Brazil", *Brazilian Political Science Review*, Cilt 12, Sayı 2, s. 1–31.
- Vrânceanu, A., Heidland, T., Ruhs, M., ve Dinas, E. (2021). "International Cooperation on Migration: What Do Domestic Publics Want?" *SSRN Electronic Journal*, May.
- West, K., ve Bruckmüller, S. (2013). "Nice and Easy Does It: How Perceptual Fluency Moderates the Effectiveness of Imagined Contact", *Journal of Experimental Social Psychology*, Cilt 49, Sayı 2, s. 254–262.
- Whitaker, B. E., ve Doces, J. A. (2021). "Naturalise or Deport? The Distinct Logics of Support for Different Immigration Outcomes", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, doi:10.1080/1369183X.2021.1875812 .
- Williamson, H., Murphy, K., ve Madon, N. S. (2022). "The Negative Implications of Relative Deprivation: An Experiment of Vicarious Police Contact and Muslims' Perceptions of Police Bias", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, doi: 10.1080/1369183X.2022.2058472 .
- Yang, D. (2006). "Why Do Migrants Return to Poor Countries? Evidence from Philippine Migrants' Responses to Exchange Rate Shocks", *Review of Economics and Statistics*, Cilt 88, Sayı 4, s. 715–735.

Yemane, R., ve Fernández-Reino, M. (2021). “Latinos in The United States and in Spain: The Impact of Ethnic Group Stereotypes on Labour Market Outcomes”, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt 47, Sayı 6, s. 1240–1260.

Zagefka, H., Tip, L. K., González, R., Brown, R., ve Cinnirella, M. (2012). “Predictors of Majority Members’ Acculturation Preferences: Experimental Evidence”, *Journal of Experimental Social Psychology*, Cilt 48, Sayı, s. 654–659.

Zhao, X., ve Biernat, M. (2017). “‘Welcome to The U.S.’ But ‘Change Your Name’? Adopting Anglo Names and Discrimination”, *Journal of Experimental Social Psychology*, Cilt 70, s. 59–68.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).